

УНІАН: інформаційне агентство. URL: <https://www.unian.ua/society/10362297-zviryache-vbivstvo-iz-rozchlenuvannyam-zhinki-inspektora-v-odeskomu-sizo-sud-pereglyanuv-videozapis-slidchogo-eksperimentu.html>

3. Про Державну кримінально-виконавчу службу України Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>

4. Пузирьов М. С. Реалізація виправними колоніями принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк : монографія / за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. І. Г. Богатирьова. Київ : ВД «Дакор», 2014. 300 с.

5. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 16.12.2022 № 1153-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text>

6. Богатирьов І. Національна програма трансформації Кримінально-виконавчої системи в Пенітенціарну систему України: проект. *Юридичний вісник України*. 2020. № 3 (1280). С. 11

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-9>

ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ТАБОРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Богатирьов Іван Григорович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

Серед актуальних питань реформування кримінально-виконавчої системи України та її трансформації в пенітенціарну систему починаючи з 2022 року на порядок денний вийшла проблема створення в Україні пенітенціарних таборів для військовослужбовців російської федерації. Звичайно війна, яку веде держава агресор р.ф. проти України – це болочка проблема для всього населення України, більше того багато військових Збройних сил України на даний час перебувають у полоні р.ф.

Тому функціонування пенітенціарних таборів в Україні для військовополонених р.ф. – це безпрецеденна практика за роки незалежності України, яка пов'язана з подіями вторгнення р.ф. на територію нашої держави у виді «спеціальної операції» 24.02 2022 року. Примітно, що забезпечує функціонування пенітенціарних таборів для військово полонених в Україні Міністерство юстиції України як суб'єкт реалізації державної політики у сфері виконання покарань і пробачії.

На даний час в Україні створено п'ять таборів для військовополонених р.ф. Всі вони за постановою Кабінет Міністрів України «Про внесення зміни до Порядку тримання військовополонених від 25 серпня 2023 р. № 908, будуть функціонувати в період правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 2 років після його припинення або скасування табору для тримання військовополонених [1].

Функціонування пенітенціарних таборів для військовополонених в Україні мають відповідати не тільки міжнародному гуманітарному праву, а і українському законодавстві. До речі, визначення поняття військовополонених надано в пункті 8 глави 2 розділу II Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164. Так, військовополоненими є особи, які потрапили в полон до супротивника й належать до однієї з таких категорій:

- особовий склад збройних сил сторони конфлікту, а також члени ополчення або добровольчих загонів, які є частиною цих збройних сил;

- члени інших ополчень та добровольчих загонів, зокрема члени організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, зокрема організовані рухи опору, відповідають таким умовам: ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих; вони мають постійний відмітний знак, добре розпізнаваний на відстані; вони носять зброю відкрито; вони здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни;

- члени особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує; особи, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільні особи з екіпажів військових літаків, військові кореспонденти, постачальники, особовий склад робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил за умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних

сил, які вони супроводжують, для чого останні видають їм посвідчення особи за зразком;

– члени екіпажів суден торговельного флоту, зокрема капітани, лоцмани та юнги, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права;

– жителі не окупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни [2].

Функціонування пенітенціарних таборів для військово полонених в Україні мають відповідати правовому статусу військовополоненого визначеного Женевською конвенцією про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 року (далі – Конвенція), яку було ратифіковано Указом ПВР УРСР від 03.07.1954 року, а для України Конвенція набула чинності 03.01.1955 року [3].

Положення Конвенції застосовуються не лише в мирний час, а й: в усіх випадках оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо стан війни не визнаний однією з них.

Згідно Конвенції з військовополоненими в українських таборах поводяться гуманно, оскільки будь-який незаконний акт чи бездіяльність з боку держави, що тримає в полоні, які спричиняють смерть або створюють серйозну загрозу здоров'ю військовополоненого, що перебуває під її охороною, забороняються та будуть розглядатися як серйозне порушення цієї Конвенції.

На жаль, р.ф. ст. 13 Конвенції просто ігнорує, демонструючи тим самим, не повагу до норм міжнародного гуманітарного права. Більше того, наших воїнів тримають у полоні не в окремих таборах для військовополонених, а у звичайних виправних колоніях, піддаючи при цьому фізичному каліченню, актів насилля та залякуванню, Хоча дана Конвенція категорично забороняє застосування репресалій до військовополонених.

Поглиблений аналіз Конвенції показує, що військовополонені за всіх обставин мають право на повагу до їхньої особи й честі. Із жінками необхідно поводитися з усією повагою, зумовленою їхньою статтю, й у всіх випадках з ними необхідно поводитися так само прихильно, як і з чоловіками.

Військовополонені повністю зберігають свою цивільну правоздатність, яку вони мали на момент узяття в полон. Держава, що тримає в полоні, не може обмежувати здійснення прав, які забезпечує така правоздатність, за винятком того, наскільки такого обмеження

вимагають умов полону. Держава, що тримає в полоні, зобов'язана забезпечувати безоплатне утримання їх, а також надавати їм безоплатну медичну допомогу, якої вимагає їхній стан здоров'я.

В українських таборах військовополонені російської армії можуть працювати, займатися спортом і дозвіллям, у таких закладах також обладнано спеціальні місця для приготування їжі, відпочинку та спілкування з психологами. Військовополонених забезпечують медичною допомогою, триразовим харчуванням, зв'язком із рідними, а також постійним доступом до представників Міжнародного комітету Червоного Хреста. Самі табори перебуває у глибокому тилу, оскільки це передбачено Конвенцією.

Література:

1. Постанова Кабінет Міністрів України Про внесення зміни до Порядку тримання військовополонених від 25 серпня 2023 р. № 908. <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ministriv-kabineta-postanovi/postanova-vid-serpnya-2023-908-pro-vnesennya-2023-106621.html>

2. Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>

3. Женевська конференція про поводження з військовополоненими https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-10>

ПОКАРАННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ТА ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ

Богатирьова Ольга Іванівна

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
Офіс Генерального прокурора України
м. Київ, Україна*

Покарання за вчинене кримінальне правопорушення – це один із видів державного примусу, що має публічний характер і застосовується виключно судом до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (злочин або кримінальний проступок). Суд має встановити, що саме ця особа винна у його вчиненні. Отже основними ознаками покарання є: